

que n'hagués rebuda; a despit del fet que no deixa de recollir cap mot mallorquí de què tingui notícia, i en canvi registra el mot agitanat, cosa que no fa gairebé mai. Diu, en efecte: «*xorar*, paraula gitanesca: robar»; «li ponderava tot lo que per ella faria: cobraria la *xollada* --- li donaria uns rosaris que havia *xorat* a la porta de Santa Mònica», Pin i Soler, *Niobe* (1889), 190.

És un mot gitano ben conegut, en efecte; i més, en els dialectes gitanos de tot Europa, començant pels castellans, on el porta el vocabulari gitano de Quindalé, i ha passat al vocabulari caló castellà (Besses) i a la murriesca andalusada (Toro Gisbert; i fins aragonesa, Borao). MLWagner (*Notes ling. sur l'argot barcelonais*, 105) i Tagliavini (*ARom.* xxii, 267) l'assenyalen en tots els dialectes tsigans d'Europa, seguint les indagacions de Pott i de Miklosich: p. ex. argot al. *tschoren* 'robar' i *tschoorr* 'lladre'. Es tracta en definitiva del scr. clàssic *čoráyati* 'ell roba' (Mayrhofer, *Kurzg. Etym. Wb. d. Altindischen* I, 401); no és mot indoeuropeu, però segurament proto-índic, amb parentela en les llengües dravídiques, i en hindi i nepali.

D'aquesta arrel surten els scr. *čauráb* 'lladre bandit, usurpador' i *čoráb* 'lladre'. Aquest ha passat també als llenguatges gitanos d'Espanya: *xoro* valencià 'lladre' (Dag.) i *xorc* en l'argot barceloní (Vallmitjana, *Crimin. típica* 1910, 61; Givanel, *BDC* VII, 67); en el qual *xor*, pron. amb -r, ha pres una -c epítètica (com *marc/mar*), potser ajudant-hi confusió amb (ei)*xorc*.

Quant al mot mallorquí, no li sé matís jargonesc ni argòtic. Però és sospitós el fet que no el vagin recollir els diccs. mallorquins (*DFgra.*, *Damen.*, *Dag.*, la Gramàtica de Forteza etc.). Només havia estat usat per AMAlcover, però Moll el va incloure en el seu supl. al *REW* definint-lo 'salvar-se', 'campar' (*AORBB* II, 1929, 28), i lligant-lo amb l'article 2941 de Meyer-Lübke, *EXAURARE 'orejar', del qual provenen certament l'occità antic *eissaurar* «prendre l'air, s'exposar a l'air», francès antiq. *essorer*, fr. mod. *essor* 'envolada, envol, enlairament', i diverses formes dialectals italianes; i així M-Lübke l'admeté en la nova edició (*REW*), tot desviant encara un poc més el sentit del mot mallorquí com 'sortir-se'n', 'escapar-se' («davonkommen»). Gràcies a aquesta habilitat, sembla ben enraonat l'aspecte semàntic de l'etimologia; i d'altra banda, Moll ja l'havia esbiaixat una mica, per acostar-lo als dels mots gallo-romànics.

En realitat sembla que el mot no havia estat mai imprès fins a AMAlcover: i crec que ni ell mateix l'havia usat en les seves *Contarelles* i *Rondalles*, de llenguatge més ingenu i despreocupat que els seus articles. I en aquests no té pas ben bé el sentit que li atribuïa En Moll.

Per primera vegada l'hi trobo usat en l'acc. 'prosperar': «el rossellonès --- una de tantes varietats catalanes, fardada desgraciadament de galicisms, que li són un mal-bossí que no la dexten *xorar*» (*BDLC* VI, 1910, 19); no deixar *xorar* 'no deixar viure, respirar': «Fora son! --- els inímic de la Pàtria i de la Llengua no dormen gota ---, trescant --- per no deixar-la *xorar*,

per estrenye-li més i més el dogal que fa sigles li passaren pel coll ---» (*BDLC* VI, 175); 'viure bé, passar-se-la bé': «els galifardeus --- instituters --- ben cepats i apeixits d'esplèndides sinecures, ab les quals *xoren* que és un gust per les costelles dels contribuyents ---» (*BDLC* XII, 77); 'abundar': «En Moll, ab nou --- nenes, segueix replenant jocs de minyonia, a on *xoren* els mots de la més llampant catalanidat» (*BDLC* XII, 188).

Fora d'això no n'hi ha d'altra notícia que una cita de Salv. Galmés: «pura fam que fins aleshores no l'havia deixada *xorar*» (1955); i un terme mariner, que addueixen de Banyalbufar: «*xorar molt*: deixar estela un vaixell navegant», el qual, pel context citat, també sembla mal definit: no 'deixar estela' sinó 'fer-ne via, ser llest, eixeribit'.

En total, ja el sentit és bastant menys pròxim al d'EXAURARE i fr. *essor*, que no donen a entendre Moll i M-Lübke, i menys encara al de l'oc. ant. *eissaurar* 'pendre l'aire, exposar-s'hi'; ara bé és l'occità antic el que més pot importar per a un mot català, de Mallorca o d'on sigui, que no el del derivat francès recent *essor*.

Seria tanmateix un avatar del mot murriesc? Des de 'pendre, usurpar' a 'prosperar' no es pot dir que la distància sigui gaire més gran que amb EXAURARE. És cert que, fins si es tracta d'un terme pagesívol de Manacor i rodalía (Galmés també era de StLlorenç des Cardassar), costa de creure en una procedència agitanada. Però quant a EXAURARE també fóra ben estrany que un mot del llatí vulgar no sorgeixi fins a 1910, amb caràcter local i estrictament mallorquí; en la sospitosíssima ploma d'un improvisat filòleg. Restem indecisos, car reconeguem que també l'evolució semàntica des de EXAURARE és concebible. Però em pregunto si no es tractaria més aviat del mot, ben fermament mallorquí, *eixoreiar-se* (d'ORELLA) 'deixondir-se, espavilar-se', com sigui que la *ix* mallorquina, si bé no és tan caduca com a Menorca, entre vocals també és un so evanescent en els parlars rústics mallorquins.

CPT. i DERIV. argòtics: *xurder* 'lladre'. *Xuripesca* (*BDC* VII, 68) 'pren i fuig', ajuntant-se-li *xapescar*. *Xurbero*? 'paraigua' (potser amb *reverbero*), com si diguéssim 'reverber per a lladres'?

¹ Cal rectificar-hi l'errada *pik*. en *piac.*: no és, doncs, de Picardia sinó de Piacenza.

Xorb, *xorbar*, *xorbell*, -bella, V. *orb* *Xorbo*, V. *xorgo* (*SORGO*) *Xorc*, V. *eixorc* i *xorar*

Xorc: el peix rossell. d'aquest nom (III, 259b28) me'l descrivien al Barcarès com «peixet microscòpic com puntes d'agulla», cf. *XANGUET*; tinc una nota de *xort* a Reus (1936); però, mutilada per la humitat, no veig clar el significat.

«*Xord*: sord» *AlcM*: sembla definició suposada i errònia: el *DAG* cita «los pins y abets me feyan gaya sombra / en les *xordes* migdiades de l'estiu» de Busquets i Punset, floralista que com a coneixedor del lèxic no era gaire menys dolent que com a poeta, i segons el context vol dir 'xardorós' i no pas 'sord', si bé